

Тема 1. Основи групової роботи

План:

1. Поняття та види групової роботи.
 2. Тренінг як форма групової роботи.
 3. Цілі, завдання, принципи роботи тренінгової групи.
 4. Тип груп.
 5. Зміст та процес в груповій роботі.
-

ЛІТЕРАТУРА

1. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : навч. посібник. Київ : МАУП, 2004. 192 с.
2. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу : навчальний посібник / уклад. : О. М. Шевчук. Умань : ПП Жовтий, 2011. 133 с.
3. Афанасьєва Н. Є., Перелигіна Л. А. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу : навчальний посібник. Харків : ХНАДУ, 2015. 315 с.
4. Стельмах Н. В., Іванова Т. М. Загальні основи тренінгової роботи. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2019. 300 с.
5. Теорії і методи соціальної роботи : підручник для студ. вищих навч. закладів / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. Київ : Академвидав, 2005. 328 с.

Групова робота – це робота з клієнтами,
об'єднаними в групи.

У соціальній груповій
роботі увага акцентується на
проблеми, пов'язані із
соціальним
функціонуванням

У груповій психотерапії
основна увага
приділяється емоційним і
психологічним процесам
у хворих людей

Групова психотерапевтична робота

Групова соціальна робота

Напрямок допомоги

Лікувальний засіб

Соціальна форма, де основними підходами можуть бути терапія в групі, терапія через групу, терапія групи або їх поєднання.

Мета

Подолання неконструктивної фіксації на хворобливому стані

Полегшення комунікації, зняття бар'єрів соціальної ізоляції, вирішення проблем із соціальним оточенням

Ролі в процесі групової роботи

Центральною фігурою є терапевт

Керівник може виконувати як центральну, так і допоміжну роль

Напрямок діяльності

Ефективне лікування й групове функціонування в соціумі

Навчальна діяльність щодо набуття соціально необхідних навичок

Соціальна групова робота — це метод інтерперсональної допомоги при роботі в малих групах, де використовується груповий контекст для досягнення індивідуальних і групових цілей.

Соціальна групова робота включає різні види діяльності :

Розвиток цілої групи й окремого члена групи

Розвиток взаємної допомоги й підтримки серед членів групи

Використання групового процесу для життєдіяльності групи

Розвиток автономності в групі

посередницький обмін
міжд клієнтами

прийняття соціальних
норм та цінностей

спілкування

Основні цілі
соціальної
групової
роботи

реалістичне
оцінювання своїх
проблем

самоусвідомлення
існуючих
проблем

Класифікація соціальних груп

Група –
відносно
стійка
сукупність людей,
об'єднаних
загальними
цінностями,
нормами, цілями,
системою відносин,
взаємовпливів
і включених в
типові для них
різновиди
і форми
діяльності.

за розміром:

- мікрогрупи;
- малі групи;
- великі групи

за складом:

- гомогенні
(однорідні);
- гетерогенні
(неоднорідні)

за часом існування:

- довготермінові;
- короткотермінові

за можливістю оновлення:

- відкриті;
- закриті

2. Тренінг як форма групової роботи.

Тренінгові заняття у груповій соціальній роботі своєю метою передбачають, насамперед, формування й розвиток практичних навичок їх учасників. Такі заняття позитивно впливають на закріплення й збагачення набутих раніше знань, збуджують інтерес до пізнавальної діяльності.

Тренінг
(з англ. train, training) —
«виховання, навчання,
підготовка, тренування»

Груповий тренінг
використовується з метою
розвитку, корекції,
навчання й діагностики

Тренінг – це одночасно:

- цікавий процес пізнання себе та інших;
- спілкування;
- ефективна форма опанування знань;
- інструмент для формування умінь і навичок;
- форма розширення досвіду.

Тренінг – це:

Активний метод навчання

Розвиток (окремих якостей)

Метод впливу на особистість

Навмисна зміна

Форма навчання, що опирається на реальні знання, що й дає можливість пережити на власному досвіді те, про що в теорії говориться взагалі

Тренінг – це певний психологічний вплив, заснований на активних методах групової роботи. Це форма спеціально організованого спілкування, у ході якого вирішуються питання розвитку особистості, формування навичок спілкування з людьми, надання допомоги й підтримки, що дозволяє знімати стереотипи й вирішувати особистісні проблеми учасників.

Переваги, які має групова форма роботи порівняно з індивідуальною :

груповий досвід протидіє відчуженню, допомагає вирішувати міжособистісні проблеми

група відображає суспільство в мініатюрі, моделюючи систему взаємин і взаємозв'язків характерних для реального життя

можливість одержання зворотнього зв'язку від людей зі схожими проблемами

у групі люди можуть ідентифікувати себе з іншими, "зіграти" роль іншої людини для кращого розуміння її й себе і для знайомства з новими ефективними способами поведінки, які застосовуються іншими

група полегшує процеси саморозкриття, самодослідження й самопізнання

взаємодія в групі створює напругу, яка допомагає прояснити психологічні проблеми кожного

3. Цілі, завдання, принципи роботи тренінгової групи.

Тренінгові групи – це
спеціально створені малі групи,
учасники яких за сприяння
ведучого включаються в
своєрідний досвід інтенсивного
спілкування й взаємодії,
орієнтований на розв'язання
різноманітних соціальних і
психологічних
проблем учасників, їх
самовдосконалення, а також
на розвиток групи й вирішення
загальногрупових проблем.

Шляхи самосприйняття особистості

1. Сприйняття себе через співвіднесення себе з іншими

2. Сприйняття себе через сприйняття себе іншими

3. Сприйняття себе через результати власної діяльності

4. Сприйняття себе через спостереження власних внутрішніх станів

5. Сприйняття себе через сприйняття власного зовнішнього вигляду

Гармонізація
інтелектуальної й
емоційної сфер

Ненасильницьке
спілкування

Включеність

Самодіагностика

**Принципи роботи
тренінгової групи**

Дистанціювання
та
ідентифікація

Позитивний
характер
зворотнього зв'язку

Неконкурентний
характер відносин

4. Типи тренінгових груп

Робочі групи

Навчальні групи

**Консультаційні
групи**

**Психотерапевтичні
групи**

Робочі групи

До цього типу належать всі групи, учасники яких зайняті якоюсь загальною діяльністю або працюють над ухваленням спільного рішення.

Роль керівника полягає в тому, щоб використовувати закони групової динаміки для більш швидкого й більш ефективного досягнення поставленої мети.

Приклади: оргкомітети, робочі наради, дискусійні групи, група підлітків, що розробляє план проведення новорічного свята, або школярі, що працюють над спільним навчальним проектом тощо.

Навчальні групи

Метою проведення є профілактика можливих соціальних, психологічних проблем і відхилень, тому членам групи надається інформація з конкретних проблем і допомога в прийнятті ефективних рішень та виробленні адекватного стилю поведінки.

Ведучий такої групи повинен орієнтуватися на розвиток в учасників соціальних умінь, при цьому, безумовно, у групі повинна бути атмосфера згуртованості й довіри, що забезпечує також і особистісне зростання учасників.

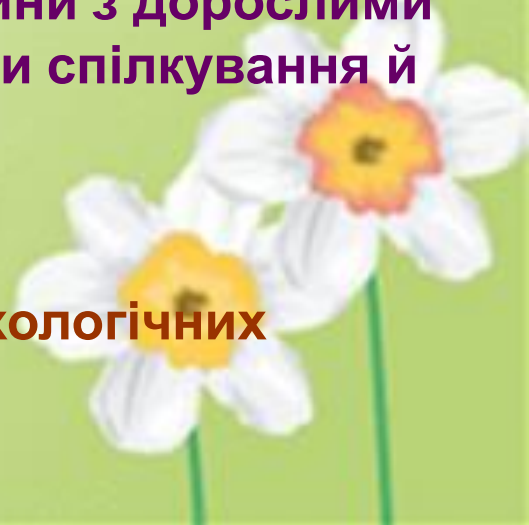
Приклади: групи учнів початкової школи, що вивчають прийоми спілкування, група підлітків, що займається проблемами професійного самовизначення й ін.

Консультаційні групи

Основним інструментом для досягнення мети є процес міжособистісних відносин усередині групи, усі проблеми вирішуються в процесі взаємодії, спільних переживань і спільного обговорення того, що відбувається в групі "тут і зараз".

Такі групи розглядають звичайні, проте складні життєві питання, розв'язання яких вимагає специфічних навичок і досвіду, наприклад, проблеми розлучення батьків, взаємини з дорослими й однолітками, ситуації нетрагічних втрат, навички спілкування й ін.

Зазвичай такі групи створюються в школах і психологічних центрах.

Психотерапевтичні групи

Психотерапевтичні групи націлені на вирішення серйозних психологічних проблем і мають за мету глибокі зміни в особистісній сфері й поведінці учасників.

Ведучий психотерапевтичної групи повинен попередньо пройти курс спеціальної підготовки.

Приклади: групи підлітків з асоціальною поведінкою або терапевтичні групи дітей, що пережили травмуючі життєві події (напр., смерть близьких або насильство).

Такі групи зазвичай створюються в клініках.

Характеристика різних типів тренінгових груп

Основні характеристики	Робочі групи	Навчальні групи	Консультаційні групи	Психотерапевтичні групи
Кінцева мета групової роботи	Постановка й розв'язання конкретного завдання	Навчання конкретним навичкам з метою профілактики	Вирішення психологічних проблем організації взаємодії учасників	Глибинні особистісні зміни
Засоби досягнення мети	Процес прийняття рішення	Процес пізнання	Емоційне занурення	Емоційне занурення
Основний предмет групового обговорення	Зміст і способи розв'язання конкретного завдання	Зміст конкретної сфери знань і конкретних соціальних навичок	Процес взаємодії учасників один з одним	Процес особистісних змін

Склад учасників	Усі бажаючі, кількість значення не має	Усі бажаючі, кількість значення не має	Мала група сформована на основі відбору	Мала група сформована на основі відбору
Час роботи	Необходний для розв'язання поставленого завдання	Необходний для розв'язання поставленого завдання	3-6 місяців	Не обмежений
Основна роль і функції ведучого	Управління конфліктами, мозковим й прийняття рішень	Трансляція знань	Робота з проблемами учасників групи	Робота з проблемами учасників групи
Конфіденційність	Не обов'язкова	Не обов'язкова	Обов'язкова	Обов'язкова
Ведучий групи	Широке коло фахівців	Педагоги, соціальні педагоги, соціальні працівники, психологи	Професійні психологи, які пройшли спеціальну підготовку	Психотерапевти, що мають спеціальну підготовку і досвід групової роботи

5. Зміст і процес в груповій роботі.

Термін «зміст»

характеризує проблеми, які піднімаються й обговорюються на групі.

Змістом може бути й інформація, і спосіб поведінки, і практичні навички, і все інше, навколо чого може будуватися групова робота й процес міжособистісної взаємодії.

Відповідає на запитання
що обговорюється?

Термін «процес»

вживається, коли мова іде про взаємини між учасниками групи.

Для ведучого, який в своїй роботі орієнтується на процес, важливо не те, що обговорюється, а то, що відбувається між учасниками групи в процесі обговорення, і яке це має значення в контексті загального розвитку групи.

Відповідає на запитання
як обговорюється?